

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشگاه آزاد اسلامی
واحد تهران مرکزی
دانشکده اقتصاد و حسابداری

پایان نامه برای دریافت درجه کارشناسی ارشد (M.A)
گرایش: حسابداری

عنوان:

**تأثیر اختلاف میان سود حسابداری و سود مأخذ محاسبه مالیات
بر رشد و پایداری سود شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران**

استاد راهنما:

جناب آقای دکتر حسین کرباسی یزدی

استاد مشاور:

جناب آقای دکتر محمد رضا عسگری

پژوهشگر:

سمن راسخ صالح

تابستان ۱۳۹۰

تقدیم به:

ساحت مقدس امام عصر (عج) که حضورش در روح تمامی لحظات جاری است.

و تقدیم به:

پدر و مادر عزیزم که وجودشان تمامی سرمایه زندگی ام است و
سلامتی و بهروزی همیشگیشان جلوه‌گاه طلوع آرزوهایم؛
آنان که با مهربانی و گذشت بی مثالشان، همواره خواستار پیشرفت من بوده و هستند.

تشکر و قدرانی:

از استاد ارجمند جناب آقای دکتر کرباسی یزدی که افتخار شاگردی ایشان را داشتم و بی شک اگر صبوری هایش نبود، امکان به سرانجام رسیدن این پایان نامه وجود نداشت کمال تشکر را دارم؛

همچنین از استاد گرامی جناب آقای دکتر عسگری که به عنوان استاد مشاور موجبات پربارتر شدن این پژوهش را فراهم آوردند، سپاسگزارم.

چکیده

اجرای برنامه های توسعه اقتصادی، اجتماعی و سیاسی هر کشور در راستای توسعه پایدار بر پایه سیاست های تدوین یافته مالیاتی و پولی استوار است. سیاست های مالیاتی می تواند برنامه های عمرانی و آبادانی کشور را به حرکت درآورد و توزیع ثروت را بین اقشار جامعه به منظور عدالت پیاده سازد. هدف این پژوهش بررسی تأثیر اختلاف سود حسابداری و درآمد مشمول مالیات بر رشد و پایداری سود و سودهای آتی می باشد.

روش پژوهش از نوع همبستگی و جامعه آماری شامل کلیه شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار می باشد که با روش غربالگری تعداد ۸۰ شرکت از آغاز سال ۱۳۸۳ تا پایان سال ۱۳۸۸ مورد گزینش قرار گرفته است. متغیرهای وابسته این پژوهش پایداری سود و تغییرات آتی سود خالص قبل و بعد از مالیات می باشد. تحلیل آماری با رگرسیون چند متغیره در قالب داده های پانل با استفاده از نرم افزار Eviews صورت گرفت. یافته های پژوهش نشان می دهد که در بازار سرمایه ایران، اختلاف سود حسابداری و درآمد مأخذ محاسبه مالیات با تغییرات آتی سود خالص بعد از مالیات رابطه معنی داری دارد، بطوری که با افزایش این اختلاف از میزان رشد سود خالص شرکت کاسته می شود. همچنین شواهد نشان می دهد که اختلاف بین سود حسابداری و درآمد مأخذ محاسبه مالیات با تغییرات آتی مالیات رابطه معنی داری دارد. بطوری که با افزایش این اختلاف بر میزان رشد مالیات در سال های آتی افزوده می شود. با این وجود بر اساس نتایج بدست آمده رابطه معنی داری بین اختلاف سود حسابداری و درآمد مأخذ محاسبه مالیات با تغییرات آتی سود قبل از مالیات مشاهده نگردید. در ارتباط با پایداری سود نیز نتایج حاکی از این است که در میان شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، اختلاف زیاد بین سود حسابداری و درآمد مأخذ محاسبه مالیات، پایداری سود شرکت ها را تحت تأثیر قرار می دهد بطوری که با زیاد بودن اختلاف مثبت و یا منفی بین سود حسابداری و درآمد مأخذ محاسبه مالیات، از پایداری سود شرکت ها کاسته می شود.

واژگان کلیدی: اختلاف بین سود حسابداری و درآمد مأخذ محاسبه مالیات، رشد سود، پایداری سود.

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

۱	چکیده
۲	مقدمه
	فصل اول: کلیات پژوهش
۴	۱-۱ دیباچه
۵	۲-۱ بیان مسئله و چگونگی برگزیدن موضوع پژوهش
۷	۳-۱ اهمیت و ضرورت انجام پژوهش
۸	۴-۱ اهداف پژوهش
۹	۵-۱ فرضیه های پژوهش
۹	۶-۱ روش پژوهش
۹	۱-۶-۱ روش پژوهش از نظر ماهیت و محتوایی
۱۰	۲-۶-۱ روش پژوهش از نظر هدف
۱۰	۳-۶-۱ انجام پژوهش
۱۰	۷-۱ روش جمع آوری اطلاعات
۱۰	۸-۱ متغیرهای پژوهش
۱۱	۹-۱ قلمرو پژوهش
۱۱	۱۰-۱ واژه ها و اصطلاحات پژوهش
۱۱	۱-۱۰-۱ اختلاف بین سود حسابداری و درآمد مأخذ محاسبه مالیات
۱۱	۲-۱۰-۱ پایداری سود
۱۲	۳-۱۰-۱ رشد سود
۱۲	۴-۱۰-۱ سود خالص قبل از مالیات
۱۲	۵-۱۰-۱ تغییرات آتی سود
۱۲	۶-۱۰-۱ اختلاف مثبت زیاد بین سود حسابداری و درآمد مأخذ محاسبه مالیات
۱۳	۷-۱۰-۱ اختلاف منفی زیاد بین سود حسابداری و درآمد مأخذ محاسبه مالیات
۱۳	۱۱-۱ ساختار پژوهش

فصل دوم: مبانی نظری و پیشینه پژوهش

۱۵	۱-۲ دیباچه
	گفتار اول: مالیات، انواع و نقش آن در توسعه اقتصادی
۱۷	۲-۲ تعریف مالیات

۱۸.....	۳-۲ اصول و مبانی نظری وضع مالیات ها در نظام مالیاتی
۲۲.....	۴-۲ عوامل تشخیص مالیات
۲۲.....	۲-۴-۱ مبنا یا مأخذ مالیات
۲۳.....	۲-۴-۲ نرخ مالیات
۲۳.....	۳-۴-۲ مبلغ مالیات
۲۴.....	۵-۲ انواع مالیات
۲۴.....	۲-۵-۱ مالیات های مستقیم
۲۵.....	۲-۵-۲ مالیات های غیرمستقیم
۲۵.....	۶-۲ نظام مالیاتی ایران و عملکرد آن
	گفتار دوم: تعیین درآمد مشمول مالیات
۲۷.....	۷-۲ روش های تشخیص درآمد مشمول مالیات
۳۱.....	۸-۲ مالیات بر درآمد شرکت ها
	گفتار سوم: سود حسابداری شرکت ها و پایداری آن
۳۴.....	۹-۲ تعریف سود
۳۶.....	۱۰-۲ مفهوم سود در گزارشگری مالی
۳۸.....	۱۱-۲ مفاهیم سود در سطوح مختلف تئوری
۳۸.....	۲-۱۱-۱ مفاهیم سود در سطح تئوری ساختاری
۳۹.....	۲-۱۱-۲ مفاهیم سود در سطح تئوری تفسیری
۴۰.....	۲-۱۱-۳ مفاهیم سود در سطح تئوری رفتاری
۴۱.....	۱۲-۲ پایداری سود
	گفتار چهارم: تفاوت های سود حسابداری با درآمد مشمول مالیات
۴۳.....	۱۳-۲ تفاوت های استانداردهای حسابداری و قوانین مالیاتی در رابطه با سود
۴۵.....	۱۴-۲ تفاوت های عمده بین سود حسابداری و سود مالیاتی از دیدگاه تئوری حسابداری
۴۶.....	۲-۱۴-۱ اختلاف های دائمی
۴۷.....	۲-۱۴-۲ اختلاف های موقت
	گفتار پنجم: پیشینه پژوهش
۵۰.....	۲-۱۵-۱ مطالعات و پژوهش های انجام شده بیرون از کشور
۵۳.....	۲-۱۵-۲ مطالعات و پژوهش های انجام شده داخلی
	فصل سوم: روش شناسی پژوهش
۵۶.....	۳-۱ دیباچه
۵۶.....	۳-۲ جامعه آماری پژوهش
۵۶.....	۳-۳ تعیین حجم نمونه پژوهش
۵۹.....	۳-۴ فرضیه های پژوهش

۵-۳	روش پژوهش	۵۹
۱-۵-۳	روش پژوهش از نظر ماهیت و محتوایی	۵۹
۱-۵-۳	روش پژوهش از نظر هدف	۵۹
۱-۵-۳	انجام پژوهش	۶۰
۶-۳	روش جمع آوری اطلاعات	۶۰
۷-۳	تعریف متغیرها و نحوه محاسبه آن ها	۶۰
۱-۷-۳	تغییرات آتی در سود خالص بعد از مالیات	۶۱
۲-۷-۳	تغییرات آتی در سود خالص قبل از مالیات	۶۱
۳-۷-۳	تغییرات آتی در مالیات	۶۲
۴-۷-۳	سود خالص قبل از مالیات آتی	۶۲
۵-۷-۳	اختلاف بین سود حسابداری و سود مشمول مالیات	۶۳
۶-۷-۳	اختلاف منفی زیاد بین سود حسابداری و سود ابرازی مشمول مالیات	۶۳
۷-۷-۳	اختلاف مثبت زیاد بین سود حسابداری و سود ابرازی مشمول مالیات	۶۴
۸-۷-۳	سود قبل از مالیات جاری	۶۴
۹-۷-۳	نرخ بازده دارایی ها	۶۴
۱۰-۷-۳	نسبت ارزش دفتری به ارزش بازار	۶۵
۸-۳	مدل های پژوهش	۶۵
۹-۳	تابع آماره (روش واکاوی مدل ها)	۶۶
۱-۹-۳	روش داده های پانل	۶۷
۲-۹-۳	آزمون معنی دار بودن مدل	۷۱
۳-۹-۳	آزمون معنی دار بودن ضرایب	۷۲
۴-۹-۳	آزمون های مربوط به بررسی نرمال بودن توزیع متغیرها	۷۲
۵-۹-۳	آزمون های مربوط به مفروضات مدل رگرسیون خطی	۷۳

فصل چهارم: واکاوی داده ها

۱-۴	دییاجه	۷۷
۲-۴	آمار توصیفی داده ها و متغیرهای پژوهش	۷۷
۳-۴	آمار استنباطی	۸۰
۱-۳-۴	آزمون فرضیه اول پژوهش	۸۰
۲-۳-۴	آزمون فرضیه دوم پژوهش	۸۲
۳-۳-۴	آزمون فرضیه سوم پژوهش	۸۶
۴-۳-۴	آزمون فرضیه های چهارم و پنجم پژوهش	۹۰

فصل پنجم: نتیجه گیری و پیشنهادها

۹۵.....	۱-۵ دیاچه.....
۹۵.....	۲-۵ چکیده و نتیجه گیری.....
۹۸.....	۳-۵ پیشنهادهای پژوهش.....
۹۹.....	۴-۵ محدودیت های پژوهش.....
۹۹.....	۵-۵ توصیه هایی برای پژوهش های آتی.....
۱۰۱.....	پیوست ها و نگاره ها.....
۱۵۷.....	منابع فارسی.....
۱۵۹.....	منابع انگلیسی.....
۱۶۰.....	چکیده انگلیسی.....

مقدمه

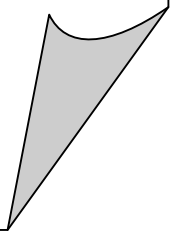
اختلاف بین اصول و قواعد حاکم بر حسابداری مالی و حسابداری مالیاتی موجب تفاوت سود حسابداری با درآمد مأخذ محاسبه مالیات می‌گردد. در واقع به سبب اختلاف بین قوانین و مقررات مالیاتی و اصول و موازین پذیرفته شده حسابداری ممکن است آنچه که برای مقاصد حسابداری، درآمد و هزینه محسوب می‌شود الزاماً از دیدگاه قوانین مالیاتی درآمد و هزینه نباشد. علاوه بر این برخی از اقلام درآمد و هزینه که از دیدگاه مقاصد حسابداری در یک دوره مالی شناسایی می‌گردد ممکن است از لحاظ قوانین و مقررات مالیاتی، قابل شناسایی در دوره های مالی دیگری باشد. همچنین ممکن است مبنای ارزشیابی برخی از اقلام طبق قوانین و مقررات مالیاتی متفاوت از مبنای تشخیص طبق اصول پذیرفته شده حسابداری باشد. هر کدام از این موارد منجر به بروز اختلاف مابین سود حسابداری و درآمد مشمول مالیات می‌گردد که در ادبیات مالی این اختلاف تحت عنوان اختلاف بین سود حسابداری و درآمد مأخذ محاسبه مالیات بیان می‌شود.

میزان رشد سود شرکت از مهمترین معیارهای ارزیابی شرکتها توسط استفاده‌کنندگان از صورتهای مالی برای سرمایه‌گذاری می‌باشد و هر چه این نسبت بالاتر باشد نشان‌دهنده چشم انداز رشد بالا در سود آوری آتی شرکت است. علاوه بر رشد سود، پایداری سود نیز از جمله ویژگی‌های کیفی مهم سود حسابداری است که مبتنی بر اطلاعات حسابداری بوده و به معنی تکرارپذیری (استمرار) سود جاری می‌باشد؛ هر چه پایداری سود بیشتر باشد یعنی شرکت توان بیشتری برای حفظ سودآوری جاری دارد و فرض می‌شود کیفیت سود شرکت بالاتر است.

با توجه به موارد فوق این پژوهش به دنبال آن است تا رابطه اختلاف سود حسابداری و درآمد مشمول مالیات با رشد و پایداری سود را شناسایی کرده و به عنوان یک معیار مناسب در تصمیم‌گیری ارائه دهد.

فصل اول:

کلیات پژوهش

۱-۱ دیباچه

سیاست های هدفمند مالی و پولی دولت ها از عوامل مؤثر در رسیدن به رشد و توسعه اقتصادی، توزیع عادلانه درآمد و ثروت، کاهش تورم و ثبات قیمت ها و ایجاد امنیت اقتصادی است. دولت ها برای تحقق سیاست های مالی خود نیازمند منابع درآمدی هستند که یکی از مهمترین این منابع درآمدی، درآمد مالیاتی می باشد. از مالیات به عنوان یک عنصر اقتصادی، سیاسی و اجتماعی در دوره های مختلف، تعاریف گوناگونی ارائه شده است. صدقی در کتاب مالیه عمومی و سیاست مالی خود مالیات را اینگونه تعریف می کند: «مالیات قسمتی از دارایی یا درآمد افراد است که به منظور پرداخت هزینه های عمومی و حفظ منافع اقتصادی و اجتماعی و سیاسی به موجب قوانین به وسیله دولت وصول می شود.» (حسینعلی، ۱۳۸۳، ص ۵۳). در جهان امروز، دولت ها علاوه بر مقاصد فوق الذکر، از مالیات به عنوان ابزاری جهت استقرار عدالت اجتماعی، سیاست گذاری ها، برنامه رشد و توسعه اقتصادی و اجتماعی و توزیع عادلانه ثروت نیز استفاده می کنند. متناسب با توجه روزافزون به مقوله مالیات در سطح بین المللی، در کشور ایران نیز اقداماتی در این زمینه صورت پذیرفته است. در دهه اخیر بررسی اهمیت مالیات در اقتصاد ایران، به مانند سایر کشورهای در حال توسعه، مورد توجه پژوهشگران و سیاست گذاران قرار گرفته است. تدوین طرح جامع مالیاتی و تأکید بر اجرایی کردن آن در سطح کشور، دلیل محکمی بر این ادعا می باشد.

یکی از انواع مالیات ها، مالیات بر درآمد اشخاص حقوقی (شرکت ها و موسسات تجاری) است. درآمد مشمول مالیات در این مورد با جمع درآمدهای اشخاص حقوقی پس از کسر هزینه های مجاز و قابل قبول با احتساب معافیت ها و بخشودگی های مقرر در قانون تعیین می شود. مالیات بر درآمد اشخاص حقوقی یکی از مهمترین منابع مالیاتی هر کشور به شمار می رود. در کشور ما نیز مالیات بر

درآمد اشخاص حقوقی از جمله شرکت‌ها به استناد ماده ۱۰۵ قانون مالیات‌های مستقیم اخذ میگردد و بخش قابل توجهی از درآمدهای مالیاتی را تشکیل می‌دهد.

اختلاف بین اصول و قواعد حاکم بر حسابداری مالی و حسابداری مالیاتی موجب تفاوت سود حسابداری با درآمد مأخذ محاسبه مالیات می‌گردد. در تئوریهای حسابداری و قوانین مالیاتی وجود اختلاف بین استانداردهای حسابداری به عنوان مبنای محاسبه سود حسابداری با قوانین مالیاتی حاکم بر تعیین درآمد مشمول مالیات طبیعی بوده و با پذیرش این اختلاف نسبت به ارائه راه حل اقدام می‌گردد. در این مطالعه تلاش می‌شود تا در راستای ارائه شواهدی از وجود رابطه میان تفاوت بین سود حسابداری و درآمد مشمول مالیات و سودهای آتی، تأثیر اختلاف میان سود حسابداری و درآمد مشمول مالیات بر روی تغییرات آتی در سود قبل از مالیات و مالیات مورد بررسی قرار گیرد.

۱-۲ بیان مسئله و چگونش برگزیدن موضوع پژوهش

حسابداری یک سامانه اطلاعاتی است که اطلاعات مورد نیاز استفاده کنندگان برای تصمیم‌گیری را فراهم می‌نماید. بخش عمده اطلاعات مالی تهیه شده توسط سامانه حسابداری را صورتهای مالی اساسی تشکیل می‌دهد. یکی از گروه‌های استفاده کننده از این اطلاعات، دولت است که به مقاصد مالیاتی عملاً این اطلاعات را بکار می‌گیرد. وجود اطلاعات مالی شفاف و قابل مقایسه رکن اساسی تصمیم‌گیری مالیاتی است. در قوانین مالیاتی منبع استخراج اطلاعات مالی دفاتر قانونی و مطلوبیت آن منوط به رعایت استانداردهای حسابداری حاکم می‌باشد. برطبق قانون مالیات‌های مستقیم صورتهای مالی بایستی براساس استانداردهای پذیرفته شده حسابداری که ضوابط شناسایی و اندازه‌گیری را مشخص می‌کند، تهیه و تنظیم گردند. از سوی دیگر به دلیل استخراج اطلاعات مالی مبنای محاسبه مالیات از دفاتر قانونی و صورت‌های مالی تدوین شده بر طبق استانداردهای حسابداری، مؤدیان مالیاتی انتظار دارند که سود حسابداری محاسبه شده با درآمد مأخذ محاسبه مالیات مطابقت داشته باشد. اما به دلایلی، سود حسابداری ابرازی توسط مؤدی مالیاتی با درآمد مشمول مالیات دارای اختلاف است.

این اختلاف خود ناشی از اختلافات دائمی و موقت می باشد. اختلافات دائمی عموماً ناشی از امتیازات و مقررات خاصی است که به دلیل شرایط سیاسی، اقتصادی یا اداری تعیین (همانند معافیت ماده ۱۳۲ و ۱۴۳ و ۱۳۳ قانون مالیاتهای مستقیم) می گردد اما اختلافات موقت ناشی از زمانبندی ارقام بدهکار و بستانکار و تفاوت های ارزشیابی است. در تئوری حسابداری فرض بر این است که حسابداران سود حسابداری را به ازای اختلافات دائمی تعدیل و مشکلات ناشی از اختلافات موقت را با تخصیص بین دوره ای مالیات برطرف می نمایند.

مطالعات پیشین (لیو و نیسیم^۱، ۲۰۰۴؛ هانلون^۲، ۲۰۰۵) شواهدی ارائه کرده اند مبنی بر اینکه تفاوت میان سود حسابداری و سود مشمول مالیات^۳ (BTD) دارای اطلاعاتی درباره سودآوری آتی شرکت ها می باشد. به اعتقاد لیو و نیسیم (۲۰۰۴) اختلاف بین این دو سود، فعالیت های مربوط به مدیریت سود را به تصویر می کشد. اگر حسابداری مالیاتی به صورت جریان نقدی نزدیک باشد، اختلاف میان سود حسابداری و درآمد مشمول مالیات می تواند آن مقدار از ارقام تعهدی که منجر به واگرایی سود حسابداری از سطح پایدار آن شود را تبیین نماید. علاوه بر این، تفاوت سود حسابداری با درآمد مأخذ مالیاتی می تواند تغییرات آتی در نرخ مؤثر مالیاتی و مالیات را پیش بینی کرده و از این منظر سودآوری آتی را تحت تأثیر قرار دهد. لذا اگر این تفاوت بتواند شواهدی از عملکرد آتی شرکت ها ارائه نماید، انتظار می رود این تفاوت رابطه معنی داری با تغییرات آتی در سود قبل از مالیات داشته باشد. همچنین اگر اختلاف بین سود حسابداری و درآمد مشمول مالیات دارای اطلاعاتی درباره نرخ های مؤثر مالیاتی آتی باشد، پیش بینی می شود بین این اختلاف و تغییرات آتی در مالیات نیز رابطه معنی داری وجود داشته باشد.

قابلیت دوام و تکرارپذیری سود به عنوان پایداری سود تعریف می شود. در این ارتباط، بر اساس یافته های ژی^۴ (۲۰۰۱) ارقام تعهدی اختیاری از پایداری کمتری نسبت به ارقام تعهدی غیراختیاری

¹ Lev & Nissim

² Hanlon

³ Book-Tax differences

⁴ Xie

برخوردار هستند. لذا در صورتی که وجود اختلاف زیاد بین سود حسابداری و درآمد ابرازی مشمول مالیات علامتی از افزایش اعمال اختیار در ارقام تعهدی باشد، انتظار می رود شرکت هایی که در آن ها این اختلاف زیاد می باشد، از پایداری سود کمتری برخوردار باشند. با توجه به مطالب عنوان شده بالا، پرسش های این پژوهش به صورت زیر قابل بیان می باشد:

۱- آیا اختلاف میان سود حسابداری و درآمد مشمول مالیات می تواند تغییرات آتی سود را

تبیین کند؟

۲- آیا پایداری سود شرکت ها متأثر از زیاد بودن اختلاف سود حسابداری و مالیاتی آن ها

می باشد؟

۳-۱ اهمیت و ضرورت انجام پژوهش

پایداری سود یکی از ویژگی های کیفی مهم سود حسابداری بوده و بیانگر ثبات و تداوم سود حسابداری می باشد. تحلیل گران مالی و سرمایه گذاران در تعیین جریان های نقدی آتی به رقم سود حسابداری به عنوان تنها شاخص تعیین کننده توجه نمی کنند، بلکه برای آنها پایداری و تکرارپذیری بودن سود گزارش شده بسیار مهم است. از دیدگاه آن ها سودهای حاصل از فعالیت های عملیاتی تکرارپذیر دارای محتوای اطلاعاتی بیشتری بوده و معیار خوبی برای برآورد جریان های نقدی آتی به حساب می آیند. علاوه بر این تعیین میزان پایداری سود و ثبات نرخ رشد سود شرکت یکی از عوامل مهم در ارزیابی ریسک تجاری شرکت ها به شمار می آید. ریسک تجاری شرکتی که از نظر سوددهی و نرخ رشد، ثبات زیادی داشته است، از ریسک تجاری شرکتی که میزان سود سالانه آن متزلزل و متغیر بوده، کم تر است.

علاوه بر پایداری سود، میزان رشد سود یک شرکت نیز از مهمترین معیارهای ارزیابی توسط استفاده کنندگان از صورتهای مالی برای سرمایه گذاری می باشد. سودهای گزارش شده شرکت، مربوط به گذشته می باشند ولی با مطالعه آنها می توان نحوه فعالیت های شرکت و میزان موفقیت آن را در آینده ارزیابی نمود. سرمایه گذاران می توانند با مطالعه اطلاعات گذشته حدس بزنند که در آینده وضعیت

شرکت چگونه خواهد بود. شرکت ها نیز برای جلب سرمایه گذاران سعی در حداکثر کردن ارزش شرکت را دارند. افزایش درآمد و رشد در سود به عنوان یکی از راه کارهایی است که آن ها برای این منظور در نظر می گیرند. از طرفی سرمایه گذاران نیز در بازار سرمایه سعی دارند منابع خود را به سمتی سوق دهند که بیشترین سودآوری را برای آنها داشته باشد. آنها برای اتخاذ تصمیم در هر مرحله از خرید، یا نگهداری سهام به اطلاعاتی نیاز دارند که بیان کننده سود آوری آتی شرکت است. در صورتی که سرمایه گذاران به سود مورد نظر خود دست نیابند، اقدام به برون رفت سرمایه از بازار سهام و سرمایه گذاری در سایر فعالیت ها خواهند کرد که این امر منجر به کاهش داد و ستد در سهام و از رونق افتادن بورس اوراق بهادار خواهد شد. به طور کلی ارزش اطلاعات حسابداری با ارزش و محتوای پیش بینی آن سنجیده می شود. از این رو هرگونه پژوهش که توان حسابداری را برای شناخت محتوای اطلاعات حسابداری، به ویژه از نظر توان پیش بینی افزایش دهد، به همان نسبت برای حسابداری مهم است و به همین ترتیب برای زمینه های مربوط به حسابداری نظیر مدیریت امور مالی اهمیت دارد. با توجه به موارد فوق و مد نظر قرار دادن اینکه در ادبیات مالی ایران تاکنون پژوهشی در ارتباط با تأثیر اختلاف میان سود حسابداری و سود ابرازی مشمول مالیات بر رشد و پایداری سود شرکت ها صورت نگرفته است، این پژوهش به دنبال آن است تا رابطه اختلاف سود حسابداری و سود ابرازی مشمول مالیات با رشد و پایداری سود را شناسایی کرده و به عنوان یک معیار مناسب در تصمیم گیری ارائه دهد.

۴-۱ اهداف پژوهش

هدف نخست این مطالعه، بررسی تأثیر اختلاف میان سود حسابداری و درآمد مأخذ محاسبه مالیات بر رشد و پایداری سود شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران می باشد. از دیگر اهداف پژوهش نیز می توان به موارد زیر اشاره کرد:

- بررسی اثرات تفاوت سود حسابداری و درآمد مأخذ مالیاتی بر سودها و مالیات های آتی شرکت ها.

- بررسی چگونگی و میزان تأثیر این اختلاف ها بر ثبات سود شرکت ها و ارائه راه کارهایی در راستای بهبود آن.
- ارائه پیشنهادهایی برای بهبود فرآیند رشد سود شرکت ها با توجه به نتایج حاصل از این پژوهش.

۱-۵ فرضیه های پژوهش

با توجه به پرسش های مطرح شده، فرضیه های زیر تدوین گردید:

- فرضیه اصلی ۱: اختلاف بین سود حسابداری و درآمد مأخذ محاسبه مالیات با تغییرات آتی سود خالص بعد از مالیات رابطه معنی داری دارد.
- فرضیه اصلی ۲: اختلاف بین سود حسابداری و درآمد مأخذ محاسبه مالیات با تغییرات آتی سود خالص قبل از مالیات رابطه معنی داری دارد.
- فرضیه اصلی ۳: اختلاف بین سود حسابداری و درآمد مأخذ محاسبه مالیات با تغییرات آتی مالیات رابطه معنی داری دارد.
- فرضیه اصلی ۴: اختلاف مثبت زیاد بین سود حسابداری و درآمد مأخذ محاسبه مالیات با پایداری سود رابطه معنی داری دارد.
- فرضیه اصلی ۵: اختلاف منفی زیاد میان سود حسابداری و درآمد مأخذ محاسبه مالیات با پایداری سود رابطه معنی داری دارد.

۱-۶ روش پژوهش

- ۱-۶-۱ روش پژوهش از نظر ماهیت و محتوایی: روش پژوهش از نظر ماهیت و محتوایی یک پژوهش از نوع همبستگی می باشد که برای کشف همبستگی بین متغیر ها به روش پس رویدادی عمل خواهد شد.

۱-۶-۲ **روش پژوهش از نظر هدف:** روش مورد نظر برای انجام این پژوهش با توجه به هدف کاربردی بوده و در حوزه تئوری اثباتی قرار می گیرد.

۱-۶-۳ **انجام پژوهش:** انجام این پژوهش در چارچوب استدلالات قیاسی - استقرائی می باشد بدین معنی که مبانی نظری و پیشینه پژوهش از راه مطالعات کتابخانه ای، مقالات و سایتها در قالب قیاسی و گردآوری اطلاعات برای تأیید یا رد فرضیه ها در قالب استقرائی می باشد.

۱-۷ روش جمع آوری اطلاعات

در مطالعه حاضر گردآوری داده ها با استفاده از از اطلاعات اولیه، صورت های مالی و اسناد و مدارک مثبت شرکت ها صورت می پذیرد.

۱-۸ متغیرهای پژوهش

متغیر وابسته	متغیر مستقل	متغیر وابسته	متغیر کنترلی
اختلاف بین سود حسابداری و درآمد مأخذ محاسبه مالیات با تغییرات آتی سود خالص بعد از مالیات رابطه معنی داری دارد.	اختلاف بین سود حسابداری و درآمد مشمول مالیات	تغییرات آتی در سود خالص بعد از مالیات	نسبت بازده دارایی ها و نسبت ارزش دفتری به ارزش بازار
اختلاف بین سود حسابداری و درآمد مأخذ محاسبه مالیات با تغییرات آتی سود خالص قبل از مالیات رابطه معنی داری دارد.	اختلاف بین سود حسابداری و درآمد مشمول مالیات	تغییرات آتی سود خالص قبل از مالیات	نسبت بازده دارایی ها و نسبت ارزش دفتری به ارزش بازار
اختلاف بین سود حسابداری و درآمد مأخذ محاسبه مالیات با تغییرات آتی مالیات رابطه معنی داری دارد.	اختلاف بین سود حسابداری و درآمد مشمول مالیات	تغییرات آتی در مالیات	نسبت بازده دارایی ها و نسبت ارزش دفتری به ارزش بازار
اختلاف مثبت زیاد بین سود حسابداری و درآمد مأخذ محاسبه مالیات با پایداری سود رابطه معنی داری دارد.	اختلاف مثبت زیاد بین سود حسابداری و درآمد مأخذ محاسبه مالیات	پایداری سود	-----
اختلاف منفی زیاد میان سود حسابداری و درآمد مأخذ محاسبه مالیات با پایداری سود رابطه معنی داری دارد.	اختلاف منفی زیاد میان سود حسابداری و درآمد مأخذ محاسبه مالیات	پایداری سود	-----

۹-۱ قلمرو پژوهش

قلمرو موضوعی پژوهش عبارتست از تأثیر اختلاف میان سود حسابداری و درآمد مأخذ محاسبه مالیات بر رشد و پایداری سود.

قلمرو زمانی پژوهش نیز با در نظر گرفتن اطلاعات نزدیک به زمان انجام پژوهش و در دسترس بودن آن ها یک دوره ۶ ساله و از سال ۱۳۸۳ لغایت ۱۳۸۸ تعیین شده است. همچنین قلمرو مکانی پژوهش کلیه شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران می باشد.

۱۰-۱ واژه ها و اصطلاحات پژوهش

واژه های کلیدی و اصطلاحات این پژوهش به شرح زیر قابل تعریف می باشند:

۱-۱۰-۱ اختلاف بین سود حسابداری و درآمد مأخذ محاسبه مالیات

به سبب اختلاف مابین قوانین و مقررات مالیاتی و اصول و موازین پذیرفته شده حسابداری ممکن است آنچه که برای مقاصد حسابداری، درآمد و هزینه محسوب می شود الزاماً از دیدگاه قوانین مالیاتی درآمد و هزینه نباشد. علاوه بر این برخی از اقلام درآمد و هزینه که از دیدگاه مقاصد حسابداری در یک دوره مالی شناسایی می گردد ممکن است از لحاظ قوانین و مقررات مالیاتی، قابل شناسایی در دوره های مالی دیگری باشد. همچنین ممکن است مبنای ارزشیابی برخی از اقلام طبق قوانین و مقررات مالیاتی متفاوت از مبنای تشخیص طبق اصول پذیرفته شده حسابداری باشد. هر کدام از این موارد منجر به بروز اختلاف مابین سود حسابداری و سود مشمول مالیات می گردد که در ادبیات مالی این اختلاف تحت عنوان اختلاف بین سود حسابداری و سود مأخذ محاسبه مالیات بیان می شود (شباهنگ، ۱۳۸۹، ص ۴۶-۴۰).

۲-۱۰-۱ پایداری سود

پایداری سود از جمله ویژگی های کیفی مهم سود حسابداری است که مبتنی بر اطلاعات حسابداری بوده و به معنی تکرارپذیری (استمرار) سود جاری می باشد. هر چه پایداری سود بیشتر

باشد یعنی شرکت توان بیشتری برای حفظ سودآوری جاری دارد و فرض می شود کیفیت سود شرکت بالاتر است (رضازاده و محمدزادگان، ۱۳۸۵).

۳-۱۰-۱ رشد سود

میزان رشد سود یک شرکت از مهمترین معیارهای ارزیابی شرکتهای توسط استفاده کنندگان از صورتهای مالی برای سرمایه‌گذاری می‌باشد. این نسبت به مفهوم انتظار بازار از رشد سود شرکت می‌باشد. هر چه این نسبت بالاتر باشد نشان دهنده چشم انداز رشد بالا در سود آوری شرکت است و اگر این نسبت پایین باشد بازار انتظار دارد که سودآوری شرکت در آینده رشد پایینی داشته باشد (علوی طبری و جلیلی، ۱۳۸۵).

۴-۱۰-۱ سود خالص قبل از مالیات (EBT)^۱:

سود خالص قبل از مالیات نشان دهنده عایدی یک واحد تجاری قبل از پرداخت مالیات و پس از پرداخت همه هزینه‌ها می‌باشد. در ادبیات مالی سود قبل از مالیات به عنوان قدرت پایه سود مطرح بوده و نشان دهنده قدرت خام سود دارایی‌های بنگاه تجاری قبل از تأثیر مالیات می‌باشد (جکسون، ۲۰۱۰).

۵-۱۰-۱ تغییرات آتی سود

در این مطالعه، تغییرات آتی در سود نشان دهنده میزان رشد سود شرکت بوده و از طریق اختلاف سود خالص سال آتی و سود خالص سال جاری بر کل دارایی‌های شرکت قابل محاسبه می‌باشد (ویلسون و همکاران، ۲۰۱۰).

۶-۱۰-۱ اختلاف مثبت زیاد بین سود حسابداری و درآمد مأخذ محاسبه مالیات

این اختلاف نشان دهنده زیاد بودن تفاوت مثبت میان سود حسابداری و درآمد مأخذ محاسبه مالیات می‌باشد که برای محاسبه آن یک متغیر موهومی تعریف شده است. مقدار این متغیر برای

¹ Earning Before Tax